

дело, исто тако велича жену која је способна да воли, да прашта, и да у својој безграничној љубави преко свега прелази. Уметник Мате кога тако воли девојка Ханца, долази најзад до закључка да је уметност и све друго споредна ствар и без вредности ако није у срцу љубави.

Колико је Цанкара, као све свесне синове Словеније, болела судбина његовог народа, и шта је за њега значила „домовина убога, над све љубљена“, изразио је снажно у својој „стародавној приповетци“ „Курент“. Словеначки народ је болесник који устаје а устати не може. Још у детињству је постао рањени сужањ; рана му крвави већ хиљаду година, а искрватила није. И ако га нестане, његов ће спомен вечно остати, јер има једна ствар по којој се он разликује од других народа: он је и у највећим патњама певао. Али као утеху за све што су препатили, Бог је Словенцима дао Љубљану; њој песник ту, као и у Аутобиографији, упућује своје најтоплије редове.

И ако песимиста као посматралац стварности, Цанкар, парадоксалан дух, ведро гледа у будућност свога народа. У свечаним тренутцима узвишеног родољубља и вере у слободу, испевао је пророчке стихове који су пуни вере у ослобођење. Визијама народне слободе и вером у васкрснуће нарочито је испуњено његово последње дело „Слике из снова“ („Подобе из сањ“) које је изишло за време рата. „Човек иде на Голготу да трпи и умре, и да постане већи“, рекао је ту Цанкар. „Трпи, срце, трпи и чекај у тој ноћи гнусобе, срамоте и горчине: ћути и чекај. Скоро ће се празновати устајање...“

„Подобе“ лепо изражавају душевно стање у коме се налазио последњих година. Он који је, видели смо, почео богохуљењем, завршио је живот као врло побожан човек. Помиње се да је читао много Св. Писмо, волео нарочито Матеју. Почео је био да пише, према студији Св. Писма и географије, „Женидбу у Кани Галилелској“, али му се при сеоби рукопис изгубио, што је Цанкару пало врло тешко. Крај „Подоба“, „Конац“ показује пут којим се кретао и развијао Цанкарев унутрашњи живот и који је почео љубављу према мајци, прешао на љубав према домовини, а завршио љубављу према Богу.